

14. TIÊU KINH KHỔ UÂN (*Cūḷadukkhakkhandha Sutta*)¹

175. Như vậy tôi nghe.

Một thời, Thế Tôn sống giữa dòng họ Sakka (Thích-ca), trong thành Kapilavatthu (Ca-tỳ-la-vệ) tại vườn Nigrodha (Ni-câu-luật). Lúc ấy, có người Sakka tên Mahānāma² đến chỗ Thế Tôn ở; sau khi đến xong, đảnh lễ Ngài rồi ngồi xuống một bên. Sau khi ngồi xuống một bên, Mahānāma, dòng họ Sakka bạch Thế Tôn:

– Bạch Thế Tôn, đã lâu rồi, con đã hiểu như thế này về lời dạy của Thế Tôn: “Tham là cấu uế của tâm, sân là cấu uế của tâm, si là cấu uế của tâm.” Bạch Thế Tôn, con đã hiểu như thế này về lời dạy của Thế Tôn: “Tham là cấu uế của tâm, sân là cấu uế của tâm, si là cấu uế của tâm.” Tuy vậy, đôi lúc các tham pháp chiếm cứ tâm con và an trú, các sân pháp chiếm cứ tâm con và an trú, các si pháp chiếm cứ tâm con và an trú. Bạch Thế Tôn, con tự suy nghĩ: “Pháp nào tự trong con không đoạn trừ được, do vậy các tham pháp xâm nhập tâm con và an trú, các sân pháp xâm nhập tâm con và an trú, các si pháp xâm nhập tâm con và an trú?”

176. – Nay Mahānāma, có một pháp trong ông chưa được đoạn trừ, do vậy các tham pháp xâm nhập tâm ông và an trú, các sân pháp xâm nhập tâm ông và an trú, các si pháp xâm nhập tâm ông và an trú. Và nay Mahānāma, pháp ấy trong ông có thể đoạn trừ được, nếu ông không sống trong gia đình, nếu ông không thụ hưởng các dục vọng. Và nay Mahānāma, vì pháp ấy trong ông chưa được đoạn trừ nên ông sống trong gia đình và thụ hưởng các dục vọng.

177. Các dục vọng vui ít, khổ nhiều, não nhiều, sự nguy hiểm ở đây lại nhiều hơn. Nay Mahānāma, nếu một vị Thánh đệ tử khéo thấy như vậy với như thật chánh trí tuệ; nhưng nếu vị này chưa chứng được hỷ lạc do ly dục, ly ác, bất thiện pháp sanh, hay một pháp nào khác cao thượng hơn; như vậy, vị ấy chưa khỏi bị các dục chi phối. Nay Mahānāma, khi nào vị Thánh đệ tử khéo thấy như vậy với như thật chánh trí tuệ: “Các dục vui ít, khổ nhiều, não nhiều, sự nguy hiểm ở đây lại nhiều hơn”; và vị này chứng được hỷ lạc do ly dục, ly ác, bất

¹ Xem *M. I.* 83, 481; *III.* 230; *S. IV.* 223, 228; *A. III.* 410; *Kvu.* 458. Kinh tương đương trong bộ *Trung A-hàm kinh* là *Khổ âm kinh* 苦陰經 (*T.01. 0026.100. 0586b02*). Tham chiếu: *Thích Ma-nam bốn tử tử kinh* 釋摩男本四子經 (*T.01. 0054. 0848b03*); *Khổ âm nhân sự kinh* 苦陰因事經 (*T.01. 0055. 0849b23*); *Tăng. 增* (*T.02. 0125.41.1. 0744a02*).

² Cháu trai của Vua Suddhodana, con của Sukkodana và là anh của Anuruddha.

thiện pháp sanh, hay một pháp nào cao thượng hơn; như vậy, vị ấy không bị các dục chi phối. Nay Mahānāma, thuở xưa, khi Ta còn là Bồ-tát, chưa chứng được Bồ-đề, chưa thành Chánh đẳng Chánh giác, Ta khéo thấy như vậy với như thật chánh trí tuệ: “Các dục vui ít, khổ nhiều, não nhiều, sự nguy hiểm ở đây lại nhiều hơn”; dầu Ta có thấy như thật với chánh trí tuệ như vậy; nhưng Ta chưa chứng được hỷ lạc do ly dục, ly ác, bất thiện pháp sanh, hay một pháp nào khác cao thượng hơn. Và như vậy Ta biết rằng, Ta chưa khỏi bị các dục chi phối. Và nay Mahānāma, khi nào Ta khéo thấy như vậy với như thật chánh trí tuệ: “Các dục vui ít, khổ nhiều, não nhiều, sự nguy hiểm ở đây lại nhiều hơn”; và Ta chứng được hỷ lạc do ly dục, ly ác, bất thiện pháp sanh, hay một pháp nào khác cao thượng hơn; như vậy Ta khỏi bị các dục chi phối.

178. Và nay Mahānāma, thế nào là vị ngọt các dục? Nay Mahānāma, có năm pháp tăng trưởng các dục này: Các sắc pháp do mắt nhận thức, khả ái, khả lạc, khả ý, khả hỷ, tương ưng với dục, hấp dẫn; các tiếng do tai nhận thức, khả ái, khả lạc, khả ý, khả hỷ, tương ưng với dục, hấp dẫn; các hương do mũi nhận thức, khả ái, khả lạc, khả ý, khả hỷ, tương ưng với dục, hấp dẫn; các vị do lưỡi nhận thức, khả ái, khả lạc, khả ý, khả hỷ, tương ưng với dục, hấp dẫn; các xúc do thân nhận thức, khả ái, khả lạc, khả hỷ, tương ưng với dục, hấp dẫn. Nay Mahānāma, có năm pháp tăng trưởng các dục như vậy. Nay Mahānāma, y cứ vào năm pháp tăng trưởng các dục này, có lạc và hỷ khởi lên, như vậy là vị ngọt các dục.

Và nay Mahānāma, thế nào là sự nguy hiểm các dục? Ở đây, nay Mahānāma, có thiện nam tử nuôi sống với nghề nghiệp, như đếm ngón tay, như tính toán, như ước toán, như làm ruộng, như buôn bán, như chăn bò, như bắn cung, như làm công cho vua, như làm một nghề nào khác. Người ấy phải chống đỡ lạnh, phải chống đỡ nóng, phải chịu đựng sự xúc chạm của ruồi, muỗi, gió, sức nóng mặt trời, các loài bò sát, bị chết đói chết khát. Nay Mahānāma, như vậy là sự nguy hiểm các dục, thiết thực hiện tại, thuộc khổ uẩn, lấy dục làm nhân, lấy dục làm duyên, là nguồn gốc của dục, là nguyên nhân của dục. Nay Mahānāma, nếu thiện nam tử ấy nỗ lực như vậy, tinh cần như vậy, tinh tấn như vậy, nhưng các tài sản ấy không được đến tay mình, vị ấy than vãn, buồn phiền, khóc than, đấm ngực, mê man bất tỉnh: “Ôi! Sự nỗ lực của ta thật sự là vô ích, sự tinh cần của ta thật sự không kết quả.” Nay Mahānāma, như vậy là sự nguy hiểm các dục, thiết thực hiện tại, thuộc khổ uẩn, lấy dục làm nhân, lấy dục làm duyên, là nguồn gốc của dục, là nguyên nhân của dục. Nay Mahānāma, nếu thiện nam tử ấy nỗ lực như vậy, tinh cần như vậy, tinh tấn như vậy, và các tài sản ấy được đến tay mình, vì phải hộ trì các tài sản ấy, vị ấy cảm thọ sự đau khổ, ưu tư: “Làm sao các vua chúa khỏi cướp đoạt chúng, làm sao trộm cướp khỏi cướp đoạt chúng, làm sao lửa khỏi đốt cháy, nước khỏi cuốn trôi, hay các kẻ thừa tự không xứng đáng khỏi cướp đoạt chúng?” Dầu vị ấy hộ trì như vậy, giữ gìn như vậy, vua chúa vẫn cướp đoạt các tài sản ấy, trộm cướp vẫn cướp đoạt, lửa vẫn đốt cháy, nước vẫn cuốn trôi hay các kẻ thừa tự không xứng đáng vẫn cướp đoạt chúng. Vị ấy than

vẫn, buồn phiền, khóc than, đấm ngực, mê man bất tỉnh: “Cái đã thuộc của ta, nay ta không có nữa.” Đây Mahānāma, như vậy là sự nguy hiểm các dục, thiết thực hiện tại, thuộc khổ uân, lấy dục làm nhân, lấy dục làm duyên, là nguồn gốc của dục, là nguyên nhân của dục.

Lại nữa, đây Mahānāma, do dục làm nhân, do dục làm duyên, do dục làm nguyên nhân, do chính dục làm nhân, vua tranh đoạt với vua, Sát-đế-ly tranh đoạt với Sát-đế-ly, Bà-la-môn tranh đoạt với Bà-la-môn, gia chủ tranh đoạt với gia chủ, mẹ tranh đoạt với con, con tranh đoạt với mẹ, cha tranh đoạt với con, con tranh đoạt với cha, anh em tranh đoạt với anh em, anh tranh đoạt với chị, chị tranh đoạt với anh, bạn bè tranh đoạt với bạn bè. Khi họ đã dấn mình vào tranh chấp, tranh luận, tranh đoạt, họ công phá nhau bằng tay, họ công phá nhau bằng đá, họ công phá nhau bằng gậy, họ công phá nhau bằng kiếm. Ở đây, họ đi đến tử vong, đi đến sự đau khổ gần như tử vong. Đây Mahānāma, như vậy là sự nguy hiểm các dục, thiết thực hiện tại, thuộc khổ uân, lấy dục làm nhân, lấy dục làm duyên, là nguồn gốc của dục, là nguyên nhân của dục. Lại nữa, đây Mahānāma, do dục làm nhân, do dục làm duyên, do dục làm nguyên nhân, do chính dục làm nhân, họ cầm mâu và thuẫn, họ đeo cung và tên, họ dàn trận hai mặt; và tên được nhắm bắn nhau, đao được quăng ném nhau, kiếm được vung chém nhau. Họ bắn đâm nhau bằng tên, họ quăng đâm nhau bằng đao, họ chặt đầu nhau bằng kiếm. Ở đây, họ đi đến tử vong, đi đến sự đau khổ gần như tử vong. Đây Mahānāma, như vậy là sự nguy hiểm các dục, thiết thực hiện tại, thuộc khổ uân, lấy dục làm nhân, lấy dục làm duyên, là nguồn gốc của dục, là nguyên nhân của dục.

Lại nữa, đây Mahānāma, do dục làm nhân, do dục làm duyên, do dục làm nguyên nhân, do chính dục làm nhân, họ cầm mâu và thuẫn, họ đeo cung và tên, họ công phá thành quách mới trét vôi hồ; và tên được nhắm bắn nhau, đao được quăng ném nhau, kiếm được vung chém nhau. Ở đây, họ bắn đâm nhau bằng tên, họ quăng đâm nhau bằng đao, họ đổ nước phân sôi, họ đè bẹp nhau bằng đá, họ chặt đầu nhau bằng kiếm. Ở đây, họ đi đến tử vong, đi đến sự đau khổ gần như tử vong. Đây Mahānāma, như vậy là sự nguy hiểm các dục, thiết thực hiện tại, thuộc khổ uân, lấy dục làm nhân, lấy dục làm duyên, là nguồn gốc của dục, là nguyên nhân của dục.

Lại nữa, đây Mahānāma, do dục làm nhân, do dục làm duyên, do dục làm nguyên nhân, do chính dục làm nhân, họ đột nhập nhà cửa, họ cướp giết đồ đạc, họ hành động như kẻ cướp, họ phục kích các đường lớn, họ đi đến vợ người. Các vua chúa khi bắt được một người như vậy liền áp dụng nhiều hình phạt sai khác. Họ đánh bằng roi, họ đánh bằng gậy, họ đánh bằng côn, họ chặt tay, họ chặt chân, họ chặt tay chân, họ xẻo tai, họ cắt mũi, họ xẻo tai cắt mũi, họ dùng hình phạt vạc dầu, họ dùng hình phạt bôi đầu hình [xẻo đỉnh đầu thành hình con sò], họ dùng hình phạt la hầu khâu hình, hỏa man hình [lấy lửa đốt thành vòng hoa]... chúc thủ hình [đốt tay]... khu hành hình [lấy rơm bện lại rồi siết chặt]... bì y hình [lấy vỏ cây làm áo]... linh dương hình [hình phạt con dê núi]... câu

nhục hình [lấy câu móc vào thịt]... tiền hình [cắt thịt thành hình đồng tiền]... khối tráp hình... chuyển hình... cao đập đài... họ tưới bằng dầu sôi, họ cho chó ăn, họ đóng cọc những người sống, họ lấy gươm chặt đầu. Ở đây, họ đi đến tử vong, đi đến sự đau khổ gần như tử vong. Nay Mahānāma, như vậy là sự nguy hiểm của dục, thiết thực hiện tại, thuộc khổ uẩn, lấy dục làm nhân, lấy dục làm duyên, là nguồn gốc của dục, là nguyên nhân của dục.

Lại nữa, nay Mahānāma, do dục làm nhân, do dục làm duyên, do dục làm nguyên nhân, do chính dục làm nhân, họ sống làm các ác hạnh về thân, làm các ác hạnh về lời nói, làm các ác hạnh về ý. Do họ sống làm các ác hạnh về thân, làm các ác hạnh về lời nói, làm các ác hạnh về ý, khi thân hoại mạng chung, họ sanh vào cõi dữ, ác thú, đọa xứ, địa ngục. Nay Mahānāma, như vậy là sự nguy hiểm các dục đưa đến đau khổ trong tương lai, là khổ uẩn, do dục làm nhân, do dục làm duyên, do dục làm nhân duyên, do chính dục làm nhân.

179. Nay Mahānāma, một thời Ta ở tại Rājagaha (Vương Xá), trên Gijjhakūṭa (núi Linh Thứu). Lúc bấy giờ, rất nhiều Nigantha (Ni-kiền-đà) tại sườn núi Isigili, trên Kalasila (Hắc Nham), đứng thẳng người, không chịu ngồi và cảm giác những cảm thọ thống thiết, khổ đau, khốc liệt, bấn nhảy. Nay Mahānāma, rồi Ta vào buổi chiều, từ thiền tịnh độc cư đứng dậy, đi đến sườn núi Isigili, tại Kalasila chỗ các Nigantha ấy ở. Khi đến nơi, Ta nói với các Nigantha ấy:

– Chư Hiền, tại sao các người lại đứng thẳng người, không chịu ngồi xuống và cảm giác những cảm thọ thống thiết, khổ đau, khốc liệt, bấn nhảy như vậy?

Này Mahānāma, khi được hỏi vậy, các Nigantha ấy trả lời Ta như sau:

– Này Hiền giả, Nigantha Nātaputta là bậc Toàn tri, Toàn kiến, tự xưng là có tri kiến toàn diện như sau: “Dầu ta có đi, có đứng, có ngủ và có thức, tri kiến luôn luôn được tồn tại liên tục ở nơi ta.” Vị ấy nói như sau: “Này các Nigantha, nếu xưa kia người có làm ác nghiệp, hãy làm cho nghiệp ấy tiêu mòn bằng khổ hạnh khốc liệt này. Sự không làm ác nghiệp trong tương lai chính do sự hộ trì về thân, sự hộ trì về lời nói, sự hộ trì về ý ngay trong hiện tại, ở tại nơi đây.³ Như vậy, chính nhờ sự thiêu đốt (*tapo*), sự chấm dứt các nghiệp quá khứ, sự không làm các nghiệp mới, mà không có sự tiếp tục trong tương lai. Do sự không tiếp tục trong tương lai, các nghiệp được diệt trừ; do nghiệp được diệt trừ, khổ được diệt trừ; do khổ được diệt trừ, cảm thọ được diệt trừ; do cảm thọ được diệt trừ, tất cả khổ đau sẽ được tiêu mòn.” Và vì chúng tôi chấp nhận điều ấy, và chúng tôi kham nhẫn điều ấy, nên chúng tôi được hoan hỷ.

180. Nay Mahānāma, khi được nghe nói vậy, Ta nói với các Nigantha ấy như sau:

– Chư Hiền Nigantha, các người có biết chăng, trong quá khứ, các người có mặt hay các người không có mặt?

– Thừa Hiền giả, chúng tôi không biết.

³ Không phải *ditttha'eva dhamma*, mà *ettha etarahi*.

– Chư Hiền Nigantha, các người có biết chăng, trong quá khứ, các người không làm ác nghiệp hay có làm ác nghiệp?

– Thưa Hiền giả, chúng tôi không biết.

– Chư Hiền Nigantha, các người có biết chăng, các người không làm các nghiệp như thế này hay như thế kia?

– Thưa Hiền giả, chúng tôi không biết.

– Chư Hiền Nigantha, các người có biết chăng, mức độ đau khổ như thế này đã trừ diệt, mức độ đau khổ như thế này cần phải trừ diệt? Hay, khi mức độ đau khổ như thế này đã được trừ diệt, thời tất cả đau khổ sẽ được trừ diệt?

– Thưa Hiền giả, chúng tôi không biết.

– Chư Hiền Nigantha, các người có biết chăng, sự đoạn trừ ngay trong hiện tại các bất thiện pháp và sự thành tựu các thiện pháp?

– Thưa Hiền giả, chúng tôi không biết.

– Chư Hiền, theo các người nói, Nigantha các người không biết trong quá khứ các người có mặt hay các người không có mặt; các người không biết trong quá khứ các người không làm các ác nghiệp hay có làm các ác nghiệp; các người không biết các người không làm ác nghiệp như thế này hay như thế kia; các người không biết mức độ đau khổ như thế này đã được trừ diệt, mức độ đau khổ như thế này cần phải trừ diệt, mức độ đau khổ như thế này đã được trừ diệt thời tất cả đau khổ sẽ được trừ diệt; các người không biết sự đoạn trừ ngay trong hiện tại các bất thiện pháp và sự thành tựu các thiện pháp. Chư Hiền Nigantha, sự kiện là như vậy thì những kẻ sẵn sẵn ở đời, với bàn tay đầm máu, làm các nghiệp hung dữ, nếu được tái sinh trong loài người, những hạng ấy có xuất gia trong hàng ngũ Nigantha các người không?

– Hiền giả Gotama, hạnh phúc không có thể thành tựu nhờ hạnh phúc. Hạnh phúc phải thành tựu nhờ đau khổ. Hiền giả Gotama, nếu hạnh phúc có thể thành tựu nhờ hạnh phúc thời Vua Magadha Seniya Bimbisāra (Tần-bà-sa-la) có thể đạt được hạnh phúc, và Vua Magadha Seniya Bimbisāra sống hạnh phúc hơn Tôn giả Gotama.

– Lời nói này thật sự đã được các Tôn giả Nigantha nói lên một cách hấp tấp, không có suy tư: “Hiền giả Gotama, hạnh phúc không có thể thành tựu nhờ hạnh phúc. Hạnh phúc phải thành tựu nhờ đau khổ. Hiền giả Gotama, nếu hạnh phúc có thể thành tựu nhờ hạnh phúc thời Vua Magadha Seniya Bimbisāra có thể đạt được hạnh phúc, và Vua Magadha Seniya Bimbisāra sống hạnh phúc hơn Tôn giả Gotama.” Và chính ta ở đây cần phải được hỏi như sau: “Giữa các bậc Tôn giả, ai sống hạnh phúc hơn, Vua Magadha Seniya Bimbisāra hay Tôn giả Gotama?”

– Hiền giả Gotama, lời nói này thật sự đã được chúng tôi nói lên một cách hấp tấp, không có suy tư: “Hiền giả Gotama, hạnh phúc không có thể thành tựu

nờ hạnh phúc. Hạnh phúc phải thành tựu nhờ đau khổ. Hiền giả Gotama, nếu hạnh phúc có thể thành tựu nhờ hạnh phúc thời Vua Magadha Seniya Bimbisāra có thể đạt được hạnh phúc, và Vua Magadha Seniya Bimbisāra sống hạnh phúc hơn Tôn giả Gotama.” Hãy để yên sự việc như vậy. Nay chúng tôi hỏi Tôn giả Gotama: “Giữa quý vị Tôn giả, ai sống hạnh phúc hơn, Vua Magadha Seniya Bimbisāra hay Tôn giả Gotama?”

– Chư Hiền Nigantha, nay Ta sẽ hỏi các người một câu, cũng vấn đề này. Nếu các người vui lòng, hãy trả lời câu hỏi ấy. Chư Hiền Nigantha, các người nghĩ thế nào? Vua Magadha Seniya Bimbisāra có thể không di động thân thể, không nói lên một tiếng, sống cảm giác thuần túy lạc thọ luôn bảy ngày bảy đêm có được không?

– Nay Hiền giả, không thể được.

– Chư Hiền Nigantha, các người nghĩ thế nào? Vua Magadha Seniya Bimbisāra có thể không di động thân thể, không nói lên một tiếng; sống cảm giác thuần túy lạc thọ luôn sáu ngày sáu đêm, luôn năm ngày năm đêm, luôn bốn ngày bốn đêm, luôn ba ngày ba đêm, luôn hai ngày hai đêm, luôn một ngày một đêm không?

– Nay Hiền giả, không thể được.

– Chư Hiền Nigantha, Ta có thể không di động thân thể, không nói lên một lời, sống cảm giác thuần túy lạc thọ luôn trong một ngày một đêm. Chư Hiền Nigantha, Ta có thể không di động thân thể, không nói lên một lời, sống cảm giác thuần túy lạc thọ luôn trong hai ngày hai đêm, luôn trong ba ngày ba đêm, luôn trong bốn ngày bốn đêm, luôn trong năm ngày năm đêm, luôn trong sáu ngày sáu đêm, luôn trong bảy ngày bảy đêm. Chư Hiền Nigantha, các người nghĩ thế nào? Sự kiện là như vậy, ai sống hạnh phúc hơn, Vua Magadha Seniya Bimbisāra hay Ta?

– Sự kiện là như vậy, Tôn giả Gotama sống hạnh phúc hơn Vua Magadha Seniya Bimbisāra.

Thế Tôn thuyết giảng như vậy, Mahānāma thuộc dòng họ Sakka hoan hỷ tín thọ lời dạy của Thế Tôn.